

A Tanács következtetései a kisgyermekkori nevelésnek és az alapfokú oktatásnak a kreativitás, az innováció és a digitális kompetencia előmozdításában betöltött szerepéről

(2015/C 172/05)

AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

ÖSSZEFÜGGÉSBEN AZ UNIÓNAK A DIGITÁLIS GAZDASÁG KIÉPÍTÉSÉRE IRÁNYULÓ ERŐFESZÍTÉSEIVEL ⁽¹⁾,

TEKINTETTEL:

1. az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról szóló, 2006. december 18-i európai parlamenti és tanácsi ajánlásra ⁽²⁾, amely meghatározza a digitális kompetencia mint az egyik olyan kulcskompetencia fejlesztéséhez szükséges ismereteket, készségeket és szemléletet, amelyre minden egyénnek szüksége van a személyes önmegvalósításhoz és fejlődéshez, az aktív polgársághoz, a társadalmi beilleszkedéshez és a foglalkoztatáshoz ⁽³⁾, továbbá amely kiemeli, hogy az oktatás és a képzés kulcsfontosságú szerepet tölt be annak biztosításában, hogy valamennyi fiatalnak lehetősége legyen e kompetencia kialakítására és fejlesztésére;
2. a kreativitás és az innováció oktatás és képzés révén való előmozdításáról szóló, a Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében üléselő képviselői által elfogadott 2008. május 22-i következtetésekre, amelyek hangsúlyozzák, hogy a tanároknak és a tanulási környezetnek rendkívül fontos szerepük van abban, hogy ápolják és támogassák minden egyes gyermek kreativitási potenciálját ⁽⁴⁾;
3. az oktatás és képzés terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszeréről szóló 2009. május 12-i tanácsi következtetésekre ⁽⁵⁾, amelyekben a Tanács a keretrendszer négy stratégiai célkitűzésének egyikeként határozta meg az innovációnak és a kreativitásnak az oktatás és a képzés minden szintjén történő fejlesztését, és amelyekben az olyan transzverzális kulcskompetenciák megszerzését azonosította e tekintetben az egyik fő kihívásként, mint a digitális kompetencia;
4. a digitális környezethez igazodó médiaműveltségről szóló 2009. november 27-i tanácsi következtetésekre, amelyekben a Tanács hangsúlyozta, hogy nem csupán az új technológiák szélesebb körű elérhetőségét kell előmozdítani, hanem azok felelősségteljes használatát is ⁽⁶⁾;
5. a kisgyermekkori nevelésről és gondozásról szóló 2011. május 20-i tanácsi következtetésekre ⁽⁷⁾, amelyekben a Tanács megállapította, hogy a színvonalas kisgyermekkori nevelés és gondozás kiegészíti a család által betöltött központi szerepet, és megteremti a nyelvelsajátítás, az egész életen át tartó eredményes tanulás, a társadalmi beilleszkedés, a személyes fejlődés és a foglalkoztathatóság szempontjából nélkülözhetetlen alapokat, és egyúttal elősegíti mind a kognitív, mind pedig a nem kognitív készségek elsajátítását;
6. a kulturális és a kreatív kompetenciákról és Európa szellemi tőkéjének építésében betöltött szerepükről szóló 2011. november 29-i tanácsi következtetésekre ⁽⁸⁾, amelyekben a Tanács megállapította, hogy ezek a kompetenciák a fenntartható és inkluzív európai növekedés forrásait jelentik, mégpedig elsősorban az innovatív termékek és szolgáltatások fejlesztésének köszönhetően;
7. „A gyermekek védelméről a digitális világban” című, 2011. november 29-i tanácsi következtetésekre ⁽⁹⁾, amelyekben a Tanács hangsúlyozta, hogy fontos felhívni a gyermekek figyelmét azokra a potenciális kockázatokra, amelyekkel a digitális világban találkozhatnak; koherenciát sürgetett továbbá az online biztonságának és a médiaműveltségnek az iskolákban, valamint a kisgyermeknevelő-gondozó intézményekben való előmozdítását illetően;
8. az írástudásról szóló 2012. november 26-i tanácsi következtetésekre, amelyekben a Tanács rámutatott arra, hogy az oktatási rendszerek jelenleg nem aknázzák ki teljes mértékben az új technológiáknak az írástudásra gyakorolt hatását, valamint hogy a diákokat is motiváltabbá teheti, ha az oktatási segédanyagok és a tanulási módszerek a növekvő digitalizációra tekintettel felülvizsgálatra kerülnek, valamint a tanárok támogatást kapnak az új pedagógiai módszerek alkalmazásához ⁽¹⁰⁾;

⁽¹⁾ Az Európai Tanács 2013. október 24–25-i ülésének következtetései (az EUCO 169/13 dokumentum I. szakasza és különösen annak 1–12. pontja).

⁽²⁾ „A digitális kompetencia magában foglalja az információs társadalmi technológiák (IST) magabiztos és kritikus használatát a munka, a szabadidő és a kommunikáció terén. Ez az IKT terén meglévő alapvető készségeken alapul: számítógép használata információ visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítása, bemutatása és cseréje céljából, valamint a kommunikáció és az együttműködő hálózatokban való részvétel céljából az interneten keresztül.” stb.

⁽³⁾ HL L 394., 2006.12.30., 10. o.

⁽⁴⁾ HL C 141., 2008.6.7., 17. o.

⁽⁵⁾ HL C 119., 2009.5.28., 2. o.

⁽⁶⁾ 15441/09.

⁽⁷⁾ HL C 175., 2011.6.15., 8. o.

⁽⁸⁾ HL C 372., 2011.12.20., 19. o.

⁽⁹⁾ HL C 372., 2011.12.20., 15. o.

⁽¹⁰⁾ HL C 393., 2012.12.19., 1. o.

9. a gyermekbarát internet európai stratégiájáról szóló 2012. november 26-i tanácsi következtetésekre ⁽¹⁾, amelyekben a Tanács hangsúlyozta, hogy az oktatási ágazat és a szülők fontos szerepet játszanak abban, hogy segítsék a gyermekeket az internet által kínált lehetőségek biztonságos és előnyös kihasználásában, továbbá kiemelte, hogy a tanárok és a szülőknek lépést kell tartaniuk a folyamatosan fejlődő új technológiákkal.
10. a hatékony tanárképzésről szóló 2014. május 20-i tanácsi következtetésekre, amelyekben a Tanács kiemelte, hogy a tanároknak maguknak is kellően érteniük kell a digitális tanulási eszközök és a nyitott oktatási segédanyagok működését ahhoz, hogy a tanítás során hatékonyan alkalmazni tudják azokat, és lehetővé tegyék a tanulók számára saját digitális kompetenciájuk fejlesztését ⁽²⁾;

ÉS AZ E KÖVETKEZTETÉSEK MELLÉKLETÉBEN FELSOROLT EGYÉB HÁTTÉRANYAGOK FÉNYÉBEN

MEGÁLLAPÍTJA, HOGY:

1. a korai években ⁽³⁾ a kreativitásnak, az innovációnak és a digitális kompetenciának az oktatás révén való előmozdítása később további hasznot hozhat, a további tanulás alapjainak a megteremtésével, az ismeretek sokkal magasabb szintre való fejlesztésének a lehetővé tételével, valamint általánosságban minden gyermek azzal kapcsolatos képességének a fejlesztésével, hogy kialakítsa a kreatív és a kritikus gondolkodás készségét, és a jövő Európájának felelősségteljes polgárává váljon, aki képes megfelelni az egyre inkább behálózott és egyre jobban globalizálódó világ kihívásainak;
2. az innovációnak és az új termékek és szolgáltatások kifejlesztésének a képessége nagyrészt a gazdaságot és a társadalmat szédítő sebességgel átalakító digitális forradalom előnyeinek a kiaknázására épül, ami azt jelenti, hogy a következő évtizedekben a gazdasági siker kulcsát többek között a kreatív és innovatív képességekkel bíró polgárok fogják jelenteni, akik magas szintű digitális kompetenciával rendelkeznek;
3. a digitális kompetenciával rendelkező felhasználók és az ikt-szakemberek iránti növekvő kereslet kielégítése érdekében Európának meg kell felelnie annak a kihívásnak, hogy valamennyi polgár számára biztosítson lehetőséget a bennük rejlő kreatív és innovatív potenciál kiaknázására, és a digitális kompetenciájuknak az egész életen át tartó tanulás keretében történő fejlesztésére;

ENNÉLFOGVA EGYETÉRT AZZAL, HOGY:

a kreativitás és az innováció tekintetében:

1. az oktatási és képzési rendszerek a nem formális és az informális tanulással együtt már a korai életkortól kezdve alapvető szerepet töltenek be a kreatív és az innovatív képességek fejlesztésében, amelyek nem csupán a jövőbeli gazdasági versenyképesség és foglalkoztathatóság terén kulcsfontosságúak, de – ami ugyanilyen fontos – a személyes önmegvalósítás és fejlődés, a társadalmi beilleszkedés és az aktív polgárság elősegítésében is;
2. a tanárok és a kisgyermeknevelők-gondozók alapvető szerepet töltenek be a gyermekek kíváncsiságának felkeltésében, a képzelőerejük és a kísérletező kedvük serkentésében, valamint annak elősegítésében, hogy a gyermekek ne csak alapkészségekre és szaktudásra tegyenek szert, hanem elsajátítsák a kreativitáshoz és az innovációhoz szükséges olyan transzverzális kompetenciákat is, mint például a kritikus gondolkodás, a problémamegoldó képesség és a kezdeményező-készség;
3. a játékos tanulás – amelynek keretében pedagógiai célt szolgáló játékok és digitális eszközök alkalmazására is sor kerülhet – nem csupán a képzelőerőt, az intuíciót és a kutató szellemet fejleszti, hanem az együttműködés és a problémamegoldás képességét is, ezért az minden gyermek fejlődése és tanulása szempontjából nagyon fontos, különösen a korai években;
4. mindez nagyban befolyásolja a pedagógiai megközelítések, az oktatási segédanyagok és a tanulási környezet korszerűsítésének irányát, továbbá a tanárok és a kisgyermeknevelők-gondozók alapképzését és szakmai továbbképzését, amelyeknek biztosítaniuk kell, hogy a tanárok és az említett szakemberek képesek legyenek a gyermekekben a kreativitás és az innováció serkentésére azáltal, hogy a tanítás során példákat szolgáltatnak ezekre;

és a digitális kompetencia tekintetében:

5. noha a digitális eszközök nem helyettesíthetik az alapvető tantermi tevékenységeket, tapasztalatokat és oktatási segédanyagokat, ezen eszközök és azoknak az oktatási és tanulási folyamatba való integrálása adott esetben hozzájárulhat a tanulási folyamat minőségének és hatékonyságának a fokozásához, továbbá erősítheti a diákok motivációját és javíthatja a megértést és a tanulási eredményeket;

⁽¹⁾ HL C 393., 2012.12.19., 11. o.

⁽²⁾ HL C 183., 2014.6.14., 22. o.

⁽³⁾ Az e következtetésekből említett oktatási szakaszok nagyjából a következőknek felelnek meg:

- ISCED 0.2 szint (iskola előtti nevelés): „Ebben a szakaszban a nevelés célja az iskolai és társadalmi részvételre való felkészítést szolgáló korai fejlődés támogatása. A nevelési programok célcsoportját azok a gyermekek alkotják, akiknek az életkora 3 év és az iskolakezdési kor között van.”
- ISCED 1 szint (alapközi oktatás): „Az oktatási programok célja jellemzően felvértezni a tanulókat olyan alapvető készségekkel, mint az olvasás- és írástudás, a matematikai készségek, valamint megteremteni a tanuláshoz szükséges szilárd alapokat.”

6. a digitális kompetenciának a kisgyermekkorú nevelés és gondozás, valamint az alapfokú oktatás keretében való hatékonyság, az életkornak megfelelő fejlesztése jelentős mértékben befolyásolja azt, hogy milyen pedagógiai módszerek, értékelés, oktatási segédanyagok és tanulási környezetek alkalmazására van szükség, továbbá nagyban segíti a digitális szakadék csökkentését is;
7. ugyanilyen fontos, hogy mindennek következményei vannak mind a tanárok, mind pedig a kisgyermeknevelők-gondozók alapképzésére és szakmai továbbképzésére, a képzés során ugyanis biztosítani kell, hogy a tanárok és a nevelő-gondozók fejlesszen tudják arra irányuló képességüket, módszereiket és készségeiket, hogy pedagógiai céllal ösztönözzék az új technológiák hatékony és felelősségteljes alkalmazását, és támogassák a gyermekek digitális kompetenciájának fejlesztését;
8. egy olyan világban, ahol sok gyermek magabiztosan kezeli a digitális médiát, az oktatás és a képzés fontos szerepet tölt be a digitális eszközök biztonságos és felelősségteljes használatának előmozdításában és a médiaműveltség fejlesztésében is, azaz annak a képességnek a kialakításában, amely nem korlátozódik csupán a digitálisan létrehozott tartalmakhoz való hozzáférésre, hanem – és ez az igazán fontos – kiterjed e tartalmak értelmezésére, használatára, megosztására, létrehozására és kritikus értékelésére is;

A SZUBSZIDIARITÁS ELVÉT ÉS AZ INTÉZMÉNYI AUTONÓMIÁT KELLŐKÉPPEN FIGYELEMBE VÉVE FELKÉRI A TAGÁLLAMOKAT, hogy a kreativitás és az innováció tekintetében:

1. ösztönözzék a tanárképző intézményeket, a kisgyermeknevelőket-gondozókat képző intézményeket és a továbbképzést nyújtó szolgáltatókat arra, hogy a programjaikat úgy alakítsák ki, hogy azokban az új tanulási eszközök is helyet kapjanak, továbbá arra, hogy olyan megfelelő pedagógiai módszereket alakítsanak ki, amelyek célja a kreativitás és az innováció serkentése már korai életkortól kezdve;
2. ösztönözzék az oktatási szolgáltatókat vagy adott esetben az illetékes hatóságokat annak biztosítására, hogy az iskolákban és a kisgyermeknevelő-gondozó intézményekben kielégítő szinten rendelkezésre álljanak a kreatív és az innovatív képességek serkentéséhez szükséges eszközök;
3. ösztönözzék a tanárok és a kisgyermeknevelők-gondozók számára alapképzési és szakmai továbbképzési programokat nyújtó szolgáltatókat arra, hogy fordítsanak figyelmet a kíváncsiság és a kísérletező kedv felkeltésére, illetve a kreatív és a kritikus gondolkodás és a kulturális megértés előmozdítására vonatkozó hatékony módszerekre, például a művészetben, a zenében vagy a színházon keresztül, és tárják fel a kreatív partnerségekben rejlő lehetőségeket;
4. támogassák olyan formális, nem formális és informális tanulási tevékenységek kidolgozását a gyermekek számára, amelyek célja a kreativitás és az innováció elősegítése, elismerve ugyanakkor a szülők és a család fontos szerepét is;

és hogy a digitális kompetencia tekintetében:

5. segítsék elő azt, hogy az ikt minél szélesebb körben igénybe vehető legyen és alkalmazásra kerüljön, valamint támogassák a digitális kompetencia fejlesztését azáltal, hogy – elismerve a szülők és a család fontos szerepét, valamint azt, hogy a különböző életkorokban különböző tanulási igényeknek kell eleget tenni – a kisgyermekkorú nevelés és az alapfokú oktatás teljes programjába beépítik a digitális eszközöket, amelyeket a gyermekek mindenkor a koruknak megfelelő módon használnak;
6. ösztönözzék az oktatási célú digitális eszközök, valamint az olyan pedagógiai megközelítések kidolgozását és alkalmazását, amelyek valamennyi téren elősegíthetik a kompetenciák javítását – beleértve különösen az írástudást, a számtantudást, a matematikát, a természet- és műszaki tudományokat és az idegen nyelveket –, mégpedig annak céljából, hogy kezelni lehessen ezáltal egyes, a közelmúltban készült nemzetközi felmérésekben feltárt hiányosságokat⁽¹⁾;
7. ösztönözzék az oktatási szolgáltatókat vagy adott esetben az illetékes hatóságokat arra, hogy – elsősorban különféle digitális eszközök és infrastruktúrák keretében – gondoskodjanak arról, hogy az iskolákban és a kisgyermeknevelő intézményekben kielégítő szinten rendelkezésre álljanak a digitális kompetenciának az életkornak megfelelő fejlesztését támogató eszközök;
8. ösztönözzék a tanárok és a kisgyermeknevelő-gondozók képzését végző oktatókat, a tanárokat, a kisgyermeknevelőket-gondozókat, valamint a nevelési-oktatási intézmények vezetőit arra, hogy – mind alapképzésben, mind szakmai továbbképzésben – maguk is tegyenek szert kielégítő szintű digitális kompetenciára – az ikt oktatási célú alkalmazásának a képességét is beleértve –, valamint, hogy dolgozzanak ki hatékony módszereket a médiaműveltség előmozdítására már korai életkortól kezdődően;

(1) A 2012. évi PISA-felmérés (15 éves diákok teljesítményének vizsgálata az olvasás, a matematika és a természettudományok terén) eredményei előrelépést mutatnak a 2020-ra vonatkozó referenciaértékek irányába, melyek értelmében legfeljebb 15 % lehet az alapkészségek tekintetében gyengén teljesítők aránya. Az EU egésze mindazonáltal matematikából jelentős elmaradásban van. A felmérés valamennyi területen kitartó erőfeszítéseket javasol, különös tekintettel az alacsony társadalmi-gazdasági helyzetű diákokra. Az első európai nyelvi kompetenciamérés (2012) eredményei azt mutatják, hogy a készségek szintje mind az első, mind pedig a második vizsgált idegen nyelv tekintetében alacsony, noha a tagállamok között eltérések felfedezhetők meg.

9. vizsgálják meg, hogy a digitális eszközök mennyiben segíthetik a tanulást különböző környezetekben és hogyan biztosíthatnak személyre szabottabb tanulási módszereket, amelyek a legkülönbélebb képességű – a kiemelkedően tehetségestől a gyenge képességekkel rendelkezőig –, valamint a hátrányos helyzetű és a különleges igényű gyermekek számára is megfelelőek lehetnek;
10. mozdítsák elő az iskolák és tanárok közötti regionális, nemzeti, európai és nemzetközi szintű kommunikációt és együttműködést, többek között az *eTwining* platform révén;
11. vizsgálják meg a nyílt forráskódú szoftverek felhasználói közösségével az innovatív oktatási eszközök és a digitális kreativitás terén való együttműködésben rejlő lehetőségeket;
12. törekedjenek a médiaoktatásnak és a médiaműveltségnek, és ezen belül kiemelten a digitális technológiák biztonságos és felelősségteljes használatának az előmozdítására a kisgyermekkorai nevelésben és az alapfokú oktatásban;

FELKÉRI A TAGÁLLAMOKAT ÉS A BIZOTTSÁGOT, HOGY:

1. tegyenek olyan megfelelő intézkedéseket és kezdeményezéseket, amelyek célja a kreativitás, az innováció és a digitális kompetencia előmozdítása a kisgyermekkorai nevelés és az alapfokú oktatás során, és az ilyen intézkedéseknek és kezdeményezéseknek a támogatása céljából hatékony módon vegyék igénybe az olyan európai erőforrásokat, mint például az Erasmus+ program és az európai strukturális és beruházási alapok;
2. mozdítsák elő és fejlesszék az együttműködést, a bevált gyakorlatok cseréjét és az egymástól való tanulást a tekintetben, hogyan lehet előmozdítani a kreativitást, az innovációt és a digitális kompetenciát a kisgyermekkorai nevelés és az alapfokú oktatás során, illetve a nem formális és az informális tanulásal;
3. kutatás útján azonosítsák, hogy a kisgyermekkorai nevelés és gondozás és az alapfokú oktatás egyes szakaszaiban a tanárok és a kisgyermeknevelők-gondozók számára mely módszerek és gyakorlatok a leghatékonyabbak arra, hogy segítsék a gyermekeket a kreatív és az innovatív képességek, illetve a digitális kompetencia fejlesztésében. Ehhez kapcsolódóan adott esetben igyekezzenek érvényesíteni a kisgyermekkorai nevelésre és gondozásra vonatkozó minőségi keretrendszer alapelveit;

ÉS FELKÉRI A BIZOTTSÁGOT, HOGY:

1. folytassa az „Oktatás és képzés 2020” keretrendszer transzverzális készségekkel foglalkozó munkacsoportja, illetve a digitális és az online tanulásal foglalkozó munkacsoportja által megkezdett munkát, amelynek célja, hogy előmozdítsa a kreativitás, az innováció és a digitális kompetencia fejlesztését, adott esetben már korai életkortól kezdődően;
2. mozdítsa elő az európai szintű együttműködést és egymástól való tanulást, az „Oktatás és képzés 2020” stratégiai keretrendszer keretében és az Erasmus+ program révén;
3. folytassa az e következtetésekben szereplő területeknek a meglévő eszközök és jelentések segítségével történő nyomon követését, elkerülve azonban a további adminisztratív terheket.

MELLÉKLET

Egyéb háttéranyagok

1. Az EU szövegértési készséggel foglalkozó magas szintű szakértői csoportjának zárójelentése, 2012. szeptember ⁽¹⁾.
2. A Bizottság 2013. szeptember 25-i „Megnyíló oktatás: mindenki számára elérhető innovatív oktatás és tanulás az új technológiák és a nyitott oktatási segédanyagok révén” című közleménye ⁽²⁾.
3. Az Európai Bizottság 2013-as kiadványa: „Comenius – Examples of good practices” ⁽³⁾.
4. Az Európai Bizottság, az Európai Iskolahálózat és a Liège-i Egyetem 2013-as kiadványa: „Survey of Schools – ICT in Education” ⁽⁴⁾.
5. Az OECD 2013-as kiadványa: „Innovative Learning Environments” ⁽⁵⁾.
6. Az „Oktatás a digitális korszakban” című, 2014. december 11-én Brüsszelben tartott magas szintű európai konferencia.
7. A kisgyermekkorai neveléssel és gondozással foglalkozó tematikus munkacsoport 2014. évi jelentése: „Proposal for key principles of a Quality Framework for early childhood education and care” ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ Lásd: http://ec.europa.eu/education/policy/school/doc/literacy-report_en.pdf

⁽²⁾ 14116/13 + ADD 1.

⁽³⁾ Lásd: http://ec.europa.eu/education/library/publications/2013/comenius_en.pdf

⁽⁴⁾ Lásd: <https://ec.europa.eu/digital-agenda/sites/digital-agenda/files/KK-31-13-401-EN-N.pdf>

⁽⁵⁾ Lásd: http://www.oecd-ilibrary.org/education/innovative-learning-environments_9789264203488-en

⁽⁶⁾ http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/archive/documents/eccec-quality-framework_en.pdf